

کتاب

ایجاد تحول در
سیستم بانکی
از سال ۱۳۶۴

اگرچه قانون دو سال قبل از ورود بنده به دولت ابلاغ شده بود، اما واقعیت این است که انصافاً از سال ۶۴، سیستم بانکداری ایران، دچار تحول و دگرگونی شده بود.

سعی کردم با تشکیل جلسات متعدد و طولانی که در معاونت امور بانکی با مسئولیت مرحوم نجفی علمی و مجید قاسمی مدیرعامل وقت بانک ملی که بعداً رئیس کل بانک مرکزی شد برگزار می شد، تغییراتی را به نفع تولید، روش ها و انگیزش ها با همکاری مدیران مسلط و معتقد به بانکداری بدون ربا در سیاست ها ایجاد کنم. این برای اولین بار در تاریخ بانکداری جهان بود که نظام بانکی یک کشور به صورت فراگیر غیر-ربوی شده بود و این موضوع از افتخارات جمهوری اسلامی است. البته در برخی از کشورها این ایده به صورت ناقص در جزء کوچکی از سیستم بانکی شان اجرا شده بود ولی ایران تنها کشوری بود که به طور کامل و فراگیر بانکداری بدون ربا را حاکم کرد.

یکی از دستاوردهای انقلاب اسلامی این بود که نگاهش به بانکها با بانکداری ربوی کاملاً متفاوت بود. به طوری که در بانکداری ربوی رابطه پول - پول حاکم است و سهم درآمد رابطه ای با ارزش افزوده واقعی ناشی از استفاده از آن را ندارد، درحالی که در بانکداری بدون ربا بانک یک پشتیبان بزرگ و قلب اقتصاد اسلامی است و درآمد بانک به صورت سود و یا سهم پول از ارزش افزوده قابل توجه بوده و هدف نیز این است که بانکها در خدمت توسعه اقتصادی و اجتماعی جامعه قرار بگیرند.

در این بانکداری رابطه پول - کالا - پول مطرح است. در واقع پول فی ذاته اصالت کالا را ندارد که قابلیت خرید و فروش داشته باشد. یا اینکه پول صرفاً زایش مستقیم پول داشته باشد و این یک تحول مهم در سیستم بانکی جهان به شمار می آید، چرا که رویکرد «شراکت» جای «بهره» که ستون و رمز و راز بانکداری ربوی در جهان است، می نشیند.

به گواهی اسناد سازمان برنامه و بودجه حجم دولت در اقتصاد در زمان جنگ ۴۸ درصد بود و پس از جنگ با شعار تعدیل و کوچک کردن دولت، ضد آن عمل شد و اندازه دولت به صورت جهشی بیش از ۶۴ درصد افزایش یافت

ماجرای تغییر نام وزارت دارایی به وزارت امور اقتصادی و دارایی

با نظر مقام معظم رهبری که در آن دوران رئیس جمهور بودند، نام وزارت دارایی به وزارت امور اقتصادی و دارایی تغییر یافت

گزارش

گروه اقتصادی

eghtesad@irannews.com

در نخستین شماره روزنامه ایران اقتصادی به بررسی جلد دوم کتاب محرمانه های اقتصاد ایران پرداختیم که در آن با محمدجواد ابروانی، وزیر اقتصاد دولت در دوران دفاع مقدس در سال های ۶۴ تا ۶۸ گفت و گو شده است. در شماره قبل روزنامه عنوان شد که کتاب به دنبال بررسی و بیان شرایط اقتصاد ایران و تحولات اقتصادی دوران دفاع مقدس است. همچنین نکاتی پیرامون نحوه ورود محمدجواد ابروانی به ساختارهای دولتی مطرح شد و در نهایت به این مباحث پرداخته شد که وی چگونه به نظام بانکی وارد و سپس راهی

وزارت بازرگانی شد و در این وزارتخانه چه اقداماتی در راستای تأمین کالاها و خدمات مورد نیاز کشور صورت پذیرفت. در ادامه مباحث روز گذشته، بحث به سمت حضور وی در وزارت اقتصاد و دوران وزارت ابروانی خواهد رفت و اینکه در وزارت امور اقتصادی و دارایی سال های جنگ چه اقداماتی و به چه شکلی صورت می گرفت.

به وزارت اقتصاد آمد. نگاهی که آن زمان به وزارت اقتصاد داشتیم این بود که سیستم بانکی باید در خدمت اقتصاد ملی بوده و تسهیلات بانکی به سمت تولید سوق پیدا کند. ضمن اینکه نرخ رشد تسهیلات در بخش بانکی نشانگر بی توجهی بانکها به مسأله قرض الحسنه بود. بنده جزو منتقدانی بودم که به شدت معتقد بودم این شرایط باید تغییر می کرد. البته مخالفانی هم داشتیم که نگاهی در تضاد با افکار من داشته و

به طور عمده نگاهی لیبرال گونه به اقتصاد داشتند. طبیعی هم بود، بالاخره انقلاب شده بود و لیبرالیسم فکری در فضای اقتصادی کشور قدرتمند بود. انقلاب هم نتوانسته بود کاری کند، در نهایت هم خیلی زمان برد تا قدرت این تفکر در بدنه حاکمیت و دولت کم شود.

ولی پس از جنگ دوباره این تفکر شدت و قدرت گرفت. کاملاً درست است، من هم این مسأله را قبول دارم. بالاخره تفکر لیبرالی دوباره پس از جنگ بر اقتصاد ملی حاکم شد و همان نگاه های قبلی خود را بر اقتصاد ایران حاکم کرد، به گونه ای که با اجرای سیاست های تعدیل صندوق بین المللی پول، حجم عظیمی از منابع ارزی صرف واردات شد. کسری بودجه آشکار به کسری بودجه پنهان تبدیل و به شکل ایجاد و رشد سریع حساب ذخیره تعهدات ارزی در ترازنامه بانک

مرکزی ظاهر شد. یا کسری بودجه ناشی از بدهی دولت تبدیل به بدهی شرکت های دولتی به بانک مرکزی شد که هر دوی اینها همان تأثیرات کسری بودجه را داشتند. با توجه به اینکه کاهش ارزش پول ملی باعث افزایش جهشی منابع درآمدی در بودجه عمومی دولت می شود، این اتفاق موجب گسترش هزینه ها بویژه تسهیلات اداری شد، سهم دولت در اقتصاد برعکس شعارهای تعدیل افزایش یافت! به گواهی اسناد سازمان برنامه و بودجه حجم دولت در اقتصاد در زمان جنگ ۴۸ درصد بود و پس از جنگ با شعار تعدیل و کوچک کردن دولت، ضد آن عمل شد و اندازه دولت به صورت جهشی بیش از ۶۴ درصد افزایش یافت. البته شاخص های مشخصی نظیر نسبت مخارج دولت به تولید ناخالص داخلی، یا شاخص بودجه کل کشور به GDP وجود دارد که نشان دهنده عمق فاجعه است. ضمن اینکه اگر آمارهای

تبدیل وزارت دارایی به وزارت امور اقتصادی و دارایی

جالب است بدانید رئیس جمهور وقت حضرت آیت الله خامنه ای در ابتدای ورودم به وزارت اقتصاد به من فرمودند: «همه، نام وزارتخانه شما را وزارت دارایی و وزیر را وزیر دارایی می داند، شما باید وزارتخانه را به وزارت امور اقتصادی و دارایی تبدیل کنید.» من هم این کار را با تحولات صورت گرفته انجام دادم و اتفاقاً از دوره مسئولیت من بود که عبارت وزیر امور اقتصادی و دارایی یا وزیر اقتصاد باب شد

